

УДК: 378.1:61

Гордійчук С.В.

кандидат біологічних наук,
доцент кафедри природничих
та соціально-гуманітарних дисциплін,
проректор з навчальної роботи
КВНЗ "Житомирський інституту медсестринства"
КВНЗ "Житомирський інституту медсестринства"
Житомирської обласної ради
stepanovasv77@mail.ru

Особливості структури управління вищого медичного навчального закладу

У статті здійснено аналіз організаційної структури управління вищим медичним навчальним закладом. Визначено, що структура управління кожним окремо взятим навчальним закладом унікальна, але обов'язково містить підрозділи і працівників, котрі здійснюють управління навчальною, інноваційною, науковою, виховною та економічно-господарською сферами. Обґрунтовано необхідність вдосконалення системи управління ВМНЗ для підвищення рівня адаптивності до умов зовнішнього середовища та здійснення стратегічного управління інноваціями.

Вступ: Організаційна структура управління уособлює побудову та устрій суб'єкта управління, спосіб його внутрішнього підпорядкування, зв'язки структурних елементів управління між собою (порядок розміщення, специфічність окремих ланок управлінського апарату), які дозволяють виконувати необхідні управлінські функції [1,2]. Організація як функція управління передбачає: формування структури управління, розподіл завдань і ресурсів, розподіл і делегування повноважень. При обранні організаційної структури необхідно враховувати, щоб обрана структура найкраще відповідала цілям та завданням організації, а також внутрішнім та зовнішнім факторам впливу.

Незважаючи на зростання інтересу вчених до проблеми управління освітніми закладами, аналіз наукової літератури свідчить, що вивчення організаційної структури управління вищих медичних навчальних закладів особливо не знайшла належного відображення у педагогічній літературі. Недостатня розробка цього питання педагогічною наукою, реальний стан управління вищим медичним

навчальним закладом дозволяють констатувати, що сучасний рівень організаційної структури управління медичного коледжу не відповідає вимогам, які висуваються суспільством [3,4]. Необхідність розв'язання виявлених суперечностей обумовлює *актуальність дослідження* організаційної структури управління вищим медичним навчальним закладом.

Основна частина: Управління вищим навчальним закладом вимагає вирішення стратегічних, практичних та оперативних завдань. *Стратегічні завдання управління* визначаються довготривалістю наслідків, істотним впливом на всі напрями діяльності вищого навчального закладу. Прикладами стратегічних управлінських завдань є відкриття нових спеціальностей, кафедр, факультетів, філіалів, будівництво приміщень, придбання дорогого навчального обладнання тощо. До стратегічних завдань управління належить також розроблення і впровадження принципів і правил оплати праці та додаткових заохочень, підбору кадрів, розподіл фінансових потоків тощо. *Практичні завдання управління* вирізняються конкретною прив'язкою до часу виконання. Це складання річних робочих планів, семестрового розкладу, планів ремонту, розподіл навчального навантаження між викладачами, друкування навчальних посібників та ін. *Оперативні завдання управління* вирішуються кожного дня і пов'язані із забезпеченням процесу життя вищого навчального закладу [5].

У склад організаційної структура управління входять: ланки управління на кожному рівні; розміщення, зв'язки і підпорядкованість цих ланок; права, обов'язки, повноваження і відповідальність кожної ланки в межах виконання загальних і конкретних функцій управління; чисельний і професійно-кваліфікаційний склад працівників; ступінь централізації і децентралізації функцій управління.

До навчальних закладів медичного спрямування належать: 54 медичні коледжі, 47 медичних училищ, 3 інститути медсестринства, 12 медичних університетів, 2 медичні академії, 1 Національний фармацевтичний університет та 3 академії післядипломної освіти, з них 6 медичних університетів і медична академія післядипломної освіти (м. Київ) мають статус національних.

Згідно статті 33 розділу VI Закону України «Про вищу освіту» структура вищого навчального закладу, статус і функції його структурних підрозділів визначається Статутом ВНЗ та положеннями про відповідні структурні підрозділи. Безпосереднє управління діяльністю ВНЗ, відповідно до статті 34, розділу VII даного Закону, здійснює його керівник (ректор, президент, начальник, директор

тощо). Основними функціями керівника, в межах наданих йому повноважень, є: організація діяльності ВНЗ; вирішення фінансово-господарських питань; призначення та звільнення з посади працівників; визначення функціональних обов'язків співробітників; здійснення контролю за якістю роботи педагогічних, науково-педагогічних, наукових та інших працівників тощо [6]. Таким чином, керівник ВНЗ здійснює всі процеси управління: планування – організацію – мотивацію – контроль – забезпечення гарантії якості.

У відповідності до загальних положень посадової інструкції, рекомендованих Центральним методичним кабінетом з вищої медичної освіти Міністерства охорони здоров'я України для вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації [6], директор медичного коледжу діє на засадах єдиноначальності. Призначається на посаду управлінням охорони здоров'я обласної державної адміністрації або рішенням сесії обласної ради після зборів трудового колективу. Відповідає за провадження освітньої діяльності вищого медичного навчального закладу (ВМНЗ), за результати фінансово-господарської діяльності, стан і збереження будівель та іншого майна, переданого навчальному закладу. Для вирішення основних питань діяльності відповідно до Статуту ВМНЗ директор створює робочі та дорадчі органи, а також визначає їх повноваження. Керівник медичного закладу повинен знати профіль, спеціалізацію і особливості структури ВМНЗ; вітчизняні і світові тенденції розвитку медичної галузі та досягнення медичної і педагогічної наук відповідно до напрямків підготовки фахівців тощо.

До первинної ланки організаційної структури управління медичного коледжу відносяться заступники директора з навчальної роботи, гуманітарної освіти та виховання, навчально-практичної роботи, науково-методичної роботи, з адміністративно-господарської роботи.

Заступник директора з навчальної роботи є організатором навчально-виховної роботи. Він підпорядкований безпосередньо директору ВМНЗ. Під керівництвом заступники директора з навчальної роботи перебувають завідувачі відділень, керівник фізичного виховання, викладачі, працівники бібліотеки та персонал навчальної частини. Основними завданнями та обов'язками заступники директора з навчальної роботи є: планування графіку навчального процесу та розкладу навчальних занять, робочих навчальних планів на поточний навчальний рік; формування проекту плану роботи педагогічної, методичної рад; планування та контроль педагогічного навантаження викладачів; підготовка методичних

матеріалів до процедури акредитації і ліцензування освітньої діяльності, вдосконалення організації навчального процесу, впровадження сучасних педагогічних технологій, інформатизації освітнього процесу тощо. Виконує делеговані директором завдання і обов'язки та за наказом директора на час його хвороби, відпустки, відрядження може тимчасово виконувати його повноваження.

Заступник з гуманітарної освіти та виховання медичного коледжу здійснює керівництво і організацію процесу національно-патріотичного виховання студентів; виконує організаційну, методичну та адміністративну функції з питань гуманітарної освіти та виховання. Підпорядкований безпосередньо директору ВМНЗ. Під керівництвом заступника директора з гуманітарної освіти та виховання перебувають завідувачі відділень, куратори академічних груп, викладачі циклової комісії гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, предметних комісій іноземних мов, практичний психолог, працівники бібліотеки, громадські організації медичного коледжу.

Заступник директора з науково-методичної роботи є організатором наукової та методичної роботи, підвищення кваліфікації викладачів. Підпорядкований безпосередньо директору ВМНЗ. Під керівництвом заступника директора з науково-методичної роботи перебувають методисти, голови предметних (циклових) комісій, викладачі з питань навчальної та науково-методичної роботи, лаборанти методичного кабінету. Його завданнями та обов'язками є: проведення науково-методичних конференцій, семінарів, методичних рад у вищому медичному навчальному закладі; здійснення контролю над створенням науково-методичного забезпечення занять, методичних рекомендацій, посібників та підручників; планування, організація та контроль діяльності предметних (циклових) комісій тощо.

Заступник директора з навчально-практичної роботи є організатором практичного навчання, виробничої та переддипломної практик студентів усіх спеціальностей, за якими проводиться підготовка у медичному коледжі. Згідно організаційної структури управління заступник директора з навчально-практичної роботи безпосередньо підпорядкований директору ВМНЗ. Під його керівництвом працюють завідувачі кабінетів і лабораторій, лаборанти, викладачі дисциплін природничо-наукового та професійного циклів, голови предметних (циклових) комісій з питань практичного навчання та всіх видів практики. Завданнями та обов'язками заступника з НПР є: укладання угод з керівництвом лікувально-профілактичних закладів та інших закладів охорони здоров'я про проведення навчальної,

виробничої і переддипломної практик студентів; контроль та аналіз проведення практичних занять з метою надання методичної допомоги; моніторинг діяльності методичних керівників практик з питань виконання програми практичного навчання, розподіл педагогічного навантаження викладачів за рахунок годин методичного керівництва виробничою та переддипломною практиками студентів; здійснення постійного зв'язку з методичними керівниками від лікувально-профілактичних закладів тощо.

До вторинної ланки організаційної структури управління медичного коледжу відносяться завідувачі відділень, завідувач виробничою практикою, методист.

Завідувач відділенням є безпосереднім організатором і керівником навчально-виховного процесу відповідного відділення. Підпорядковується директору та його заступникам. Завдання та обов'язки завідувача відділенням: планування та організація діяльності відділення; здійснення контролю за успішністю та відвідуванням занять студентами відділення; проведення заходів направлених на підвищення дисципліни студентів; організація студентського самоврядування відділення; взаємодія із соціальними інститутами (лікувально-профілактичними закладами, ЗОШ, ВМНЗ, установами культури та мистецтва тощо); співпраця з батьками студентів; працевлаштування студентів відділення, які навчались за державним замовленням; здійснення зв'язку з випускниками відділення тощо.

Завідувач виробничою практикою підпорядкований безпосередньо заступнику директора з навчально-практичної роботи. Завданнями його діяльності є систематичне вивчення питань, пов'язаних з практичним навчанням, узагальнення передового досвіду, впровадження в навчальний процес нових методів, засобів та прийомів практичного навчання; розробляє методичне забезпечення виробничої та переддипломної практик; здійснює підготовку обліково-звітної документації; контролює роботу викладачів та студентів під час проходження різних видів практик тощо.

Методист є безпосереднім організатором методичної роботи та підвищення кваліфікації викладачів. Підпорядкований безпосередньо директору та заступнику директора з науково-методичної роботи. Під керівництвом методиста свою діяльність здійснюють голови предметних (циклових) комісій, викладачі з питань навчальної та методичної роботи, лаборанти методичного кабінету. Завдання та обов'язки: планування, організація та контроль за методичною роботою викладачів, забезпечує виконання плану підвищення

кваліфікації викладачів (ФПК, курси, стажування, семінари, наради, індивідуальна робота, виступи з лекціями, доповідями та ін.); рецензує написані викладачами методичні матеріали; організовує педагогічні читання з питань новітніх педагогічних технологій, досягнень медичної науки тощо.

Висновки: Отже, структура управління медичного коледжу завдяки лінійному підпорядкуванню забезпечує оперативну реалізацію управлінських рішень, сприяє підвищенню ефективності роботи функціональних відділів, дає змогу досить швидко маневрувати ресурсами, що вкрай необхідно на етапі зміцнення ринкових позицій навчального закладу як організації. Але така структура непридатна для навчального закладу, що прагне до здійснення інноваційних змін та саморозвитку, оскільки терміни підготовки та прийняття управлінських рішень розтягуються, виникають труднощі в підтримці постійних взаємозв'язків між різними структурними підрозділами, з'являється тенденція до надмірної централізації. Саме тому, на наш погляд, необхідно вдосконалювати систему управління вищим медичним закладом, що підвищить рівень адаптивності ВМНЗ до умов зовнішнього середовища, створить умови для якісних змін діяльності освітнього закладу, забезпечить можливість впровадження стратегічного управління та інноваційного менеджменту.

Список використаних джерел та літератури

1. Нечеюк Л.І. Готельно-ресторанний бізнес: Менеджмент / Л.І. Нечеюк, Н.О. Телеш. [Електронний ресурс].
2. Виноградня В. Напрями розвитку системи інформаційного забезпечення управління ВНЗ / В. Виноградня // Рідна школа, 2010 - №12. – 36-40 с.
3. Шатило В.Й. Гордійчук С.В. Забезпечення якості освітньої діяльності як шлях реалізації Закону України «Про вищу освіту» / В.Й. Шатило, С.В. Гордійчук. // Медична освіта. Науково-практичний журнал, 2015. – № 2. – 94-98 с.
4. Гордійчук С. В. Якість як пріоритетний напрям освітньої діяльності медичного навчального закладу / С.В. Гордійчук // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка (педагогічні науки), 2016. – Випуск 6 (303). – 100-107 с.
5. Тоцька О.Л. Нормативно-правове забезпечення системи управління вищою школою / Тоцька О.Л.// Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку, 2011 - №3. – 58-67 с.
6. Закону України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

7. Чернишенко Т. Посадова та робочі інструкції для працівників вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації України / Т. Чернишенко, М. Шегедин // Видавництво: Тараса Сороки, 2007. – 158 с. ISBN 966-8460-21-9

8. Shygonska N. Zhytomyr Nursing Institute within Ukrainian medical education' system / N. Shygonska // Wspolczesne pielgniarstwo specjalistyczne: wiedza, kompetencje, praktyka. – Tom II Praktyka, pod redakcjarenaty R. Mroczkowskiej, E. Molki. – Bytom – 2015. – 286 p. P.219-229.